SVOBODNA SLOVENIJA

Año (Leto) XVI (11)
No. (Štev.) 19.

"ESLOVENIA LIBRE"

BUENOS AIRES,
7. maja (mayo) 1959

Koroški Slovenci spet izigrani

Koroški Slovenci so se borili za svoje pravice, zajamčene v znanem členu 7 avstrijske državne pogodbe, toda avstrijska vlada jih je spet izigrala in kršila to pogodbo. Člen 7 te pogodbe se glasi: "Avstrijski državljani slovenske in hrvatske narodnosti na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem imajo pravico do osnovnega pouka v slov. ali hrvatskem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol, v tej zvezi bodo šolski učni načrti pregledani, in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske in hrvatske šole."

Pravice, zajamčene v tej pogodbi, bi moral potrditi avstrijski parlament s posebnim zakonom o slovenskem šolstvu in zakonom o slovenskem jeziku kot drugim uradnim jezikom na ozemlju z močno slovensko manjšino. Osnutek zakona o šolstvu je bil znan že precej časa. Proti temu osnutku so Slovenci stalno protestirali in zahtevali bistvene spremembe. Zaradi teh zahtev, ki so jih koroški Slovenci predlagali vladi na Dunaju, so zavlačevali s predložitvijo parlamentu, da bi uzakonila ta osnutek. Slovenci so resno upali, da bodo s svojo borbo uspeli, posebno še, ker je vlada v januarju 1959 poslala na Koroško šolsko komisijo, ki je prepotovala vso slovensko Koroško in preučevala položaj.

Dogodki pa so pokazali, da je ta komisija bila samo pesek v oči, kajti v tej komisiji ni bilo nobenega zastopnika slovenske manjšine.

Zakonski osnutek o šolstvu na Koroškem sta obe vladni stranki — ljudska in socialistična — odobrili 11. III. in ga nato takoj predložili parlamentu, ki ga je tik pred koncem zasedanja 19. marca 1959 uzakonil. Osnutek, oziroma sprejeti zakon, uzakonjuje znano odločbo deželnega glavarja Wedenigga o pravicah staršev pri izbiri šole na mešanem ozemlju. Tako bo ta zakon omogočal šovinistom, da bodo lahko vsako leto ob vpisovanju otrok — tako kot lani — izvajali pritisk na starše. Zakon pa tudi nasprotuje duhu člena 7 državne pogodbe. Kajti pouk je ob podpisu pogodbe obstojal, tedanji zunanji minister Gruber pa je celo stavljal ta pouk za vzgled, kako naj države rešujejo manjšinska vprašanja.

Koroški Slovenci so takoj, ko se je zvedelo, kakšen osnutek je predložen parlamentu, pripravili v Celovcu 17. marca t. l. protestno manifestacijo. Na tem zborovanju so sklenili odposlati na Dunaj 6 člansko delegacijo, ki naj skuša doseči popravke predloženih zakonskih osnutkov tako glede šolstva kakor tudi glede uporabe slovenskega jezika na sodiščih.

Na protestnem zborovanju je bilo nad 700 delegatov iz vseh delov slovenske Koroške. Kot prvi je govoril dr. Joško Tischler, ki je med drugim poudaril, da je očividno, da vsa dognanja in ugotovitve šolske komisije niso imele namena pripomoči k pravični rešitvi, ampak le pokriti vse demokracije nevredne dogodke po Wedeniggovi odločbi z dne 22. sept. 1958. Novi zakon ne izpolnjuje niti tistih delov, ki so v državni pogodbi glede šolske nadzorne oblasti jasno in nedvoumno formulirani.

Naslednji govornik dr. Franci Zwitter je podal zgodovino borbe Slovencev za izvršitev določb državne pogodbe, Janko Tolmajer iz Radiš pa je dejal, da zakonski osnutek predvideva, da se bodo morali otroci, ki se bodo prijavili k samo slovenskemu pouku, kljub tako opevani pravici staršev učiti verouka v slovenščini in nemščini in to celo proti volji staršev. K besedi so se oglasili še delegati iz vseh krajev. Tako je Lovro Škofič pripomnil, da so leta 1942. zlahka našli Slovence tudi ponoči, kadar so jih preseljevali, kadar pa bi jim bilo treba dati pravice, jih pri belem dnevu nočejo več videti.

Slovenska delegacija je naslednji dan, 18, marca, prišla na Dunaj. Sprejel jo je pet članski parlamentarni pododbor ter je v enournem razgovoru prepričevala, da je osnutek krivičen in ne upošteva niti enega slovenskega predloga. Poslanec avstr. ljudske stranke dr. Weissmann je priznal, da pomeni zakonski osnutek neke vrste sporazum s šovinističnimi nemškimi krogi na Koroškem, Slovenci pa naj prožijo roko, ker je zakon tak, da bo mogoče vsem ustreči. Slovenski zastopnik je zavračal te izjave, ker Slovenci ne morejo imeti zaupanja v take zakone, ki kršijo državno pogodbo in niti v eni točki ne upoštevajo predlogov, ki so jih že neštetokrat predlagali, tako ustno kot pismeno. Pravica staršev, je izjavil slovenski delegat, obstoja samo, kadar Nemcem prija. Delegacija je pokazala tudi na protislovje v reševanju manjšinskega vprašanja. V šolskem vprašanju velja načelo izjave staršev, v sodnem in upravnem pa teritorialno načelo, zmanjšano na 15 občin v treh sodnih okrajih v južnem delu dežele, a Slovenci ne žive samo v Podjuni, ampak tudi v Rožu, Ziljski dolini in še marsikje drugje. Kljub tehtnim dokazom pa je ostalo pri osnutku brez vseh sprememb.

Popoldne istega dne je delegacija povabila domače in tuje novinarje na tiskovno konferenco. Prikazala je novinarjem vse probleme in poudarila razmerje med Koroško in Južno Tirolsko. Na tiskovni konferenci, je slovenska delegacija izjavila, da se bo poslužila istih poti, kot se je poslužujejo južnotirolski Nemci: Obrnila se bo na podpisnike avstrijske državne pogodbe.

Zakon, ki ga je avstrijski parlament sprejel, prevideva tri tipe šol: samo slovenske, samo nemške in mešane; starši pa se bodo pred pričetkom šolskega leta morali odločiti. Kako bo pa s svobodnim odločanjem staršev, se je pokazalo že lansko jesen, ko so z vseh strani pritiskali na starše, naj odjavijo otroke od slovenskega pouka.

Po novem zakonu o uporabi slovenskega jezika na sodiščih je priznan slovenski jezik kot drugi uradni jezik v treh sodnih okrajih in ne v osmih, kjer žive Slovenci. Toda pravice slovenščine kot uradnega jezika prav za prav ni: Vsako listino bo treba prevesti v nemščino, s sodnikom bo mogoče govoriti le s tolmačem, razsodbe se bodo razglašale samo v nemščini, le dodati bo mogoče pismeno besedilo v slovenščini. To je prav za prav le pomožni jezik, kar se rabi tudi v drugih državah in za to ni treba metati peska v oči, da je slovenski jezik uradni jezik.

Proti obema zakonoma je protestiral v imenu jugoslovanske vlade tudi veleposlanik Joža Zemljak..

Oba zakona je dala avstrijska vlada izglasovati, kljub temu, da je svoj čas obljubila posvetovati se z jugoslovansko vlado in uzakoniti osnutke šele na prihodnjem zasedanju. Naredila pa je to prav v času, ko terja za svoje rojake v Južnem Tirolu mnogo večje pravice, kot so jih koroški Slovenci zahtevali zase. Razen tega misli predložiti tirolsko vprašanje Evropskemu svetu in razsodišču v Haagu, češ da Italija ne izpolnjuje mednarodnih pogodb. Koroška Kronika v uvodniku z dne 19. marca primerja Tirolce in Slovence na Koroškem. Pri tem seveda ugotavlja dvojno moralo avstrijske vlade.

Tako hoče Avstrija tukaj uveljavljati dvojno moralo: To, kar zahteva od Italijanov za Avstrijce na Tirolskem, odreka sama Slovencem na Koroškem.

★

Na Koroškem je še 35.000 Slovencev. Navidez je to majhno število. Če pa gledamo to narodno manjšino kot narodno manjšino malega slovenskega naroda, pa to število ni majhno.

Slovenski izseljenci v svetu z vso pozornostjo, skrbjo in zaskrbljenostjo zasledujemo borbo te narodne manjšine, z njo čutimo ter jo zagotavljamo, da jo bomo bratsko spremljali v njeni nadaljnji borbi za dosego najosnovnejših pravic.

Vzhod in Zahod pred političnim spopadom

Zunanji ministri USA, Anglije, Francije in Zahodne Nemčije, ki so se pretekli torek sestali na predhodno konferenco v Parizu, so svoje razprave končali v nepričakovano kratkem času, se pravi, že v četrtek, in objavili, da so dosegli popoln sporazum o načrtu, po katerem naj bi se končala živčna vojna v Evropi.

Ministri so objavili, da so se sporazumeli v vseh točkah tega načrta, vključno v vprašanju pravic Zahoda v Berlinu in da bodo ta načrt predložili sovjetom na konferenci zunanjih ministrov v Ženevi, ki se bo začela 11. t. m.

Čeprav v poročilu zunanji ministri niso objavili podrobnosti, o katerih so razpravljali na pariški konferenci, vendar se je izvedelo, da so bile kritične točke omenjenega načrta naslednje:

1) Status Berlina bo ostal nespremenjen vse dotlej, dokler ne bo sklenjen končen nemški sporazum in izveden na podlagi mirovne pogodbe z združeno Nemčijo.

2) Nemško združitev je treba doseči postopoma v dveh ali treh letih. Sovjeti, Angleži, Francozi in Amerikanci bodo za ta postopek sestavili posebno komisijo, ki bo skrbela za vojaško varnost vsega nemškega področja v prehodni dobi.

3) Podkomisija, sestavljena iz zahodnonemških in vzhodnonemških predstavnikov bo vzpostavila stike med obema Nemčijama. Prav tako bo ta podkomisija sestavila zakon, po katerem naj se izvede združitev na podlagi svobodnih vsenemških volitev ob koncu prehodne dobe. Podkomisija bo sestavljena proporcionalno s številom prebivalstva v obeh Nemčijah. Zahodna Nemčija bo zato imela več predstavnikov v podkomisiji, kakor Vzhodna. Prva šteje 53 milijonov prebivalcev, druga samo 18 milijonov.

4) Britanski načrt za kontrolo, inspekcijo in omejitev oboroženih sil na kritičnem področju, ki obsega obe Nemčiji, Poljsko in Češkoslovaško, so deloma opustili, deloma pa ga navezali na prvotno združitev Nemčije. Mnogi zahodni kritiki so namreč dokazali, da bi ta britanski načrt prizadejal vojaški udarnosti Zahoda velik udarec.

Tudi zunanji ministri ZSSR in njenih satelitov so v kratkem času končali svojo konferenco v Varšavi in objavili, da so prišli do popolnega sporazuma o svojih načrtih za konferenco zunanjih ministrov v Ženevi.

Do hitrega sporazuma je prišlo na obeh straneh, na Zahodu in za železno zaveso, le med enim in drugim sporazumom je razlika velika:

Vklenjeni sateliti niso moglii drugo, kakor prikimati sovjetskemu zunanjemu ministru Gromiku, ko jim je povedal, — dasi ne vse, kar je mislil —, kaj bo ZSSR zahtevala ali predlagala na ženevski konferenci.

Zahodni zunanji ministri pa so svojevoljno prišli do sporazuma o skupnem nastopu proti sovjetskemu bloku v Ženevi, dasi je tudi res, da si je Anglija hotela privoščiti svojo pot, pa so jo ostali zunanji ministri prisilili, da se je podredila skupnemu enotnemu načrtu za odločen nastop proti sovjetom.

Tibet, koncentracijsko taborišče

Komunistične kitajske čete so spremenile Tibet v eno samo koncentracijsko taborišče. V Lašo so komunisti poslali nove vojaške oddelke, tako, da je v tem mestu sedaj postavljenih nad 60.000 rdečih vojakov. Dnevno kitajska komunistična policija in vojaštvo po ulicah Laše in drugih tibetanskih mest pobije na stotine ljudi, lovi budistične svečenice in jih pošilja v vojaška taborišča za njihovo zabavo in natovarja na kamione na tisoče mož, žena in otrok in jih vozi v koncentracijska taborišča, brez zaščite pred hudim mrazom in snegom.

Komunisti so uničili ali skoro popolnoma poškodovali nad 2500 tibetanskih samostanov, pobili nad 8000 svečenikov, aretirali nad 12.000 svečenikov in svečenic. Nad 8000 svečenikom se je posrečilo pobegniti pred preganjalci v gore k upornikom.

Kitajski komunisti so poslali v Tibet v zadnjem mesecu ok. 30 dobro oboroženih divizij, ki jih vodijo sovjetski častniki. Kljub tako velikemu naporu pa se komunistom doslej ni posrečilo, zatreti upornikov, ki napadajo komunistične oddelke, rušijo mostove, požigajo vojaške naprave itd. Komunistični Pančen Lama je kitajskim komunistom v Pekingu, kamor je prišel na obisk, obljubil, da bo "tibetanski narod uničil upornike", vendar te svoje obljube doslej ni mogel izpeljati tudi ne s pomočjo kitajske vojske.

Dalai Lama, ki je srečno prebežal v Indijo, je imel sestanek z Nehrujem. Ta ga je prigovarjal, da naj bi se na kakšen način sporazumel s kitajskimi komunisti, ker da je njegova stvar izgubljena. Dalai Lama pa je po sestanku samo potrdil svojo prvotno izjavo, ki jo je dal časnikarjem, ko je prestopil indijsko mejo, da so namreč komunisti zasužnjili Tibet in prekršili pogodbe, ki so jih ob svojem času sklenili s Tibetom.

Na Formozi in v južni Koreji je prišlo do velikih demonstracij v korist tibetanskim upornikom. V južni Koreji se je na tisoče ljudi prijavilo za prostovoljce za pomoč tibetanskim upornikom, če bo prišel čas, ko bodo mogli aktivno poseči v borbo proti komunistom.

Pekinška radijska postaja pa še vedno vztrajno trdi, da so Dalai Lamo uporniki nasilno odpeljali iz Laše, dalje da mu je izjavo, ki jo je dal, ko je prestopil indijsko mejo, pripravila indijska vlada in da je Tibet sestavni del Kitajske ter se zato nobena tuja sila ne sme vmešavati v "izključno notranje zadeve Kitajske".

Prvič v zgodovini Tibeta so kitajski komunisti letos 1. maja tudi uprizorili parado svoje vojske v stilu rdečih parad v Moskvi in Pekingu. Nasilno so pognali na ulice v špalir prebivalstvo Laše, ki pa je nemo stalo na pločnikih in zrlo v komunistične tanke, topove in vojaštvo. Za proslavo so komunisti pripeljali v Lašo več tisoč članov kitajske komunistične mladine, ki je nosila po ulicah tibetanske prestolnice rdeče zastave, napise in drug komunistični propagandni pribor.

Poslanica predsednika dr. Frondizija

Dne 1. maja se je v Argentini začelo 91. redno zasedanje narodnega kongresa. V kongresni palači so bili zbrani vsi poslanci in senatorji, razen opozicionalnih poslancev ljudske radikalne stranke ter dveh liberalnih poslancev. Med potjo iz vladne palače do kongresne palače ter pred njo samo so predsedniku izkazali časti oddelki vojske, mornarice in letalstva z zastavami in godbami. Ko je vstopil v dvorano, so ga zbrani poslanci in senatorji navdušeno pozdravili.

Predsednik dr. Frondizi je nato prebral svojo poslanico o delu vlade v prvem letu njegovega predsednikovanja.

V njej je med drugim naglašal, da je vlada ob svojem nastopu pred letom dni objavila dve glavni nalogi, ki si jih je postavila: zavarovati polno veljavnost ustavne vladavine, gospodarski dvig dežele ter izkoriščanje njenega naravnega bogastva. Tema ciljema je vlada ostala zvesta. Predsednik je navajal vse napore za izkoriščanje petrolejskega bogastva v republiki, za dvig premogovne industrije, graditev novih elektraren ter velikih jeklaren. Naglašal je dalje, da med tem, ko se vrše v javnosti polemike, petrolej že črpajo na vseh koncih republike ter s tem večajo narodno bogastvo. Državna petrolejska družba je že v prvih treh mesecih letošnjega leta povečala petrolejsko proizvodnjo za 33% v primerjavi z lanskim letom. V tem pogledu bo vlada odločno nadaljevala svojo gospodarsko politiko, ker je samo od njene izvedbe odvisna blaginja ljudstva in republike.

Glede pomirjenja med narodom, cilj, ki je obsežen v prvi nalogi, ki si jo je postavila vlada, ko je napovedala popolno vladavino ustavnosti, ni bilo mogoče še povsem izvesti. To pa ne po krivdi vlade, ampak po krivdi tistih, ki miru in reda v deželi ne žele. Tu je predsednik naglašal, da se vlada povsem zaveda odgovornosti, ki jih ima. Zato znova poudarja, da bo z vso odločnostjo nastopala za vzdrževanje reda in miru v republiki ter za spoštovanje zakonov. Zato bo obdržala sedanje varnostne ukrepe tako dolgo, dokler bodo obstojali vzroki in razlogi, zaradi katerih so bili izdani. Za povzročanje nemirov in izgredov je pa predsednik imenoval peroniste in komuniste.

Na račun opozicije je izjavil, da vlada želi resnično demokratsko opozicijo, ki se bo posluževala resnice. Ne vlada, ampak dežela potrebuje miru, mirnega sožitja, dela in napredka.

Glede naraščanja cen življenskim potrebščinam je dejal, da je to cena, ki bi jo morali prej ali slej plačati za razsipavanje in napake, ki so jih delali v deželi mnogo let, ko so porabljali več, kakor pa pridelali, v tem času pa tudi ni bilo nobenih osnovnih naložb kapitala za ohranitev ravnotežja med proizvodnjo in prebivalstvom. Iz tega razloga vlada tudi ne bo dovoljevala nobenih poviškov plač, če jih ne bo istočasno spremljala povečana proizvodnja.

V odstavku, ki je bil v poslanici določen oboroženim silam, je predsednik izrekel najtoplejše priznanje vojski, mornarici in letalstvu, ki so stavile svoje orožje v službo narodni ustavi ter so se podredile suvereni izjavi ljudske volje. Sami spoštujejo in tudi sami prispevajo k spoštovanju svobodnega demokratskega udejstvovanja in ustavnega republikanskega sistema.

V nadalnjih izvajanjih je naglašal, da je bila sedanja vlada izvoljena od ljudstva in bo svojo dolžnost izpolnila do zadnjih posledic. Svoje napake bo vlada popravila kolikokrot bo to potrebno, ne bo se pa odrekla nobeni ustavni pravici. Za pridobitev bodočnosti in za bodočo rast je pa naglašal potrebo po utrditvi v trajnih vrednotah narodnosti, t. j. krščanskem pojmovanju človeka in družine, duhovnih idealih Zahoda, temelječih na dostojanstvu človeškega bitja ter ciljih narodnih junakov osvoboditeljev, ki so se borili za svobodno republiko v svobodni Ameriki.

Končno je zatrjeval, da določenega roka 24 mesecev za ureditev gospodarskega položaja v Argentini ne bodo podaljšali.

Z vero v Boga in v lepšo bodočnost domovine je predsednik zaključil svojo poslanico.

IZ TEDNA V TEDEN

V Panamski republiki je zopet vse mirno. Odločen nastop vlade, še bolj pa Organizacije ameriških držav, ki je dala na razpolago panamski vladi vsa sredstva za nastop proti upornikom, je imel popolen uspeh. Iz Kube prispeli oboroženi oddelki upornikov so se predali panamski vojski. Vsi bodo prišli pred sodišče. Panamska vlada je od Organizacije ameriških držav dobila tudi pristanek, da lahko sleherno ladjo, ki bi se bližala panamski obali zaustavi ter na njej izvrši temeljito preizkavo. Severna Amerika je panamski vladi poslala tudi velike količine najmodernejšega orožja.

V Habani na Kubi so imeli sedanji oblastniki veliko prvomajske slovnosti, na katerih je govoril brat predsednika Fidela Castra Raúl Castro, vrhovni poveljnik kubanske vojske. V svojem prvomajskem govoru je znova zatrjeval, da ni komunist, čeprav so zanj že pred leti dobri poznavalci kubanskih razmer zatrjevali, da je organiziran član kom. stranke. Pritoževal se je nad tujim tiskom, češ, da s svojim poročanjem o infiltraciji komunizma v kubansko vlado hoče samo "zmanjšati pomen sedanjih gospodarskih in socialnih sprememb" na Kubi. Za Raúla Castra so poročila o komunistični infiltraciji "žalitev". Značilno za sedanje kubanske razmere je tudi dejstvo, da je Kubanska delavska konfederacija 1. maja zahtevala ustanovitev oborožene delavske milice, ki naj bi varovala socialne pridobitve. Za vse konspiratorje proti sedanji vladi je pa zahtevala smrtno kazen. Na prvomajski proslavi so delavski sindikati tudi sklenili, da bodo vlado najbolj podprli s tem, da v bodoče sploh ne bodo več prirejali stavk.

Predsednik Eisenhower je imenoval za veleposlanico v Braziliji go Claro Boothe Luce, bivšo ameriško veleposlanico v Italiji. Zaradi žaljivih izjav ki jih je proti njej dal v senatu demokratski senator Wayne Morse — med drugim je proti njej spesnil tudi žaljivo pesem, — imenovanja ni hotela sprejeti. Sedaj bodo v Brazilijo poslali poklicnega diplomata. (Nadaljevanje 4. stran)

JUBILEJNI VEČER SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Prvo majniško soboto je Slov. kult. akcija proslavljala v Teatru Junin v Buenos Airesu svoj jubilej: petletnico obstoja. Nekako v istem času je pred petimi leti prvič stopila pred občinstvo in se predstavila z detinskimi koraki, ki so pa od mesca do mesca postajali trdnejši. Tako si je v teh petih letih obstoja pridobila lep krog stalnih obiskovalcev svojih prireditev, ki so obenem tudi njeni prijatelji, kar pomeni nedvomno več kot le priložnostni prihajalec k večeru. Danes v svojih odsekih razvija živo kulturno delavnost med nami in s tem podaljšuje našo narodno trdnost in bitnost med drugače mislečimi ljudmi ter obenem ohranja najlepše narodne vrednote naši mladi generaciji. Razen tega pa s takim kulturnim delom utrjuje sloves slovenskega kulturnega naroda med tujci.

Slovenska kulturna akcija je v teh prvih petih letih dosegala lepe uspehe, čeprav je navdajal njene prve korake "strah pred neznanim..." kakor je to potrdil njen predsednik, g. R. Jurčec v besedi ob jubileju. Resnica je v tem: doma bi takó začrtana podjetnost bila tvegana ob vsej podpori, veliko bolj to v tujini. Vendar je živ idealizem ustvarjalcev kakor tudi njenih prijateljev prebredel vse težave, da je njena pot uspešno šla navzgor. Vrsta kvalitetnih prireditev in polica izdanih knjig pričajo o visoki kulturni zamejski delavnosti!

Prva je bila beseda predsednika SKA, g. Jurčeca: zadovoljstvo in ponos sta žarela iz njegovih besed, ki jih je ob tem jubileju govoril, vesel, da je mogel ugotoviti toliko sadov plemenitega dela in se ozreti po tolikih prijateljih, ki jih je uspešno delo privabilo. Ugotovil je, da je to sicer začetek poti, ki drži navzgor, vendar da na tej začetni stopnici stoje trdno. To je nadaljevanje velikega kulturnega dela, ki so ga v trdih okoliščinah razvijali že Prešeren, Cankar in Plečnik: služba slovenstvu in Bogu... ter so to "uspehi, ki se rojevajo iz bolečim, da je veselje potem tem večje..."

Predsednik je prejel v priznanje svojega vodstvenega dela vazo s pravini, živini rožami.

Prvo polovico večera je obsegal koncertni del. Najprej je pianistka gdč. Ančica Kraljeva spretno interpretirala Lajovčeve Sanjarije, Škerjančevo Jesensko, Božično in Nočno ter Ravnikov Valse Melancolique. Hvalevredno, da so bili zastopani sami slovenski avtorji, ki spadajo že danes med starejšo generacijo. Dela so bila v splošnem mračno, nekam turobno nastrojena.

Pevski del so nato izpolnili tercet in kvartet Finkovih ter solist Božo Fink. V tercetu so sestre Finkove odpele Kogojeve Zvončke in Lajovčevo Pesem deklice, v kvartetu z Božom Finkom pa Venček narodnih v Geržiničevi priredbi Goreči ogenj in Geržiničevo Baragovo smrt; baritonist g. Fink pa je solo odpel Premrlovo Zapel bi pesem žalostno in Geržiničevo Svatovsko. Geržiničev Venček je bil svoj čas že izvajan pri Gallussu, a je zdaj nekoliko prirejen lepo zvenel: obsega dober izbor pesmi in je glasbeno zanimiv. V življenja in živahnosti polnih Zvončkih, njeni zrelosti in melodičnosti se je odlično izkazal tercet. Venček in Zvončki so bili gotovo najboljši. Baragova smrt (iz Oratorija F. I. Baraga Debeljakovi verzi) in Svatovska na Novačanov sonet sta bili prvič izvajani: prva zveni kot slavospev, človek čuti polno mogočnost, ki ji daje spremljava le še večji poudarek, dočim je druga težje, temnejše barve in zahtevna od solista. Pri klavirju je spremljal g. prof. Geržinič, na mestih premočno.

Drugi del je izpolnila odrska predstava **Rozmanove** enodejanske drame **Človek, ki je ubil Boga.** Bila je to njena krstna izvedba. Motiv iz naše zadnje revolucijske dobe, iz leta 1942. Najljubši učenec ubije svojega učitelja-duhovnika, ko se je dal slepo voditi komunističnemu vodstvu. Osvesti se šele, ko vidi teči nedolžno kri in ta pretres posije kot svetel žarek na pot zablode. V tem spozna do kraja svojo krivdo ter išče rešitve. Sovraštvo je za trenutek zmagalo v njem in se poslužilo njega kot svojega sredstva. Prikaže ga neposredno pred in po izvršenem dejanju. Zanimivost drame je v njeni tehniki: izmenoma se razvije v istočasno navzočih dveh prizoriščih dejanje, ki je prinešeno iz sveta spominov. Igrali so: Vlasto ga. Jeločnikova, Mata g. Rus, Luko g. Jeločnik in Lapa g. Nose. Vsi igralci so dobro igrali in postavili na oder kos nepozabnega življenja iz tistih strašnih ognjenih dni naše polpreteklosti, ko so najzvestejši prelivali nedolžno kri zaradi sovraštva, ki ga je Satan razsejal po zemlji. Režija g. Jeločnika je bila zelo dobra, prav tako originalna scena g. Eiletza ter lučni efekti g. Borštnika. Morebiti je bila premalo jasna končna usoda Mata, ki ga sicer zadene krogla, nismo pa gotovi odkod in ne prepričani zakaj. Kako impozantno delo bi bilo, ko bi bil avtor zajel v svoje pero še čas pred tem umorom in razgalil tedanjo omahujočo družbo, ki se je nagibala bolj na slabo kot na dobro stran ter čas neposredno po dogodku, ki je kot posledica tega vendar snel zaslon z marsikaterega očesa, polnega strahu in nesamostojnosti, kakršen je bil tudi Mate...

Ves večer je nosil slovensko noto: izbor klavirskih in pevskih skladb slovenskih avtorjev, Baragova smrt in Svatovska sta bili celo v prvi izvedbi kakor tudi krst drame.

Dokaz, da SKA združuje ljudi, ki ne le reproducirajo, ampak tudi iz sebe ustvarjajo... —jkc

3. MAJ 1945

"Slovenski parlament 3. maja 1945 je bil krik osirotelega naroda, ki je krvavel iz stoterih ran, pa klonil ni. Bila je to v zboru složnih narodnih predstavnikov izrečena prošnja svobodnemu svetu, ki je obljubil, da bo svoboščine Atlantske listine uveljavil povsod in napram vsem, zlasti pa jih je jamčil svojim zaveznikom. Bila je to najsvečanejša obljuba trdno sklenjenih slovenskih narodnih sil, da so pripravljene na strani demokratičnih zaveznikov nadaljevati vojno do resnične zmage in pravega osvobojenja od vsakega nasilja.

Slovenski parlament dne 3. maja 1945 je bil najresnejši nastop politično zrelega naroda. V krvavem siju svoje žrtve, neustrašeno, kljub novi poplavi nasilja, kljub izdajstvu, v zadnji uri, predno se za njim zaklenejo vrata komunistične ječe, z odločnim, dostojanstvenim ponosom povdari svojo suverenost, zahteva pravico, izpove svojo vero vanjo in obljubi zvestobo do zadnjega diha, do poslednje kaplje krvi v boju in delu za resnično osvobojenje, do popolne zmage.

3. maj 1945 bo ostal zato trajno znamenje na našem političnem obzorju.

Na praznik svobodne Slovenije se najprej z največjo ljubeznijo, spoštovanjem in najglobljo hvaležnostjo spomnimo vseh slovenskih junakov, ki so za svobodo slovenskega naroda žrtvovali svoja življenja, nato pa obnovimo slovesno obljubo, da bomo za osnovne misli oklica 3. maja živeli in delali iz roda v rod, "dokler slovenski narod ne bo svoboden gospodar na svoji zemlji in dokler ne bo neodvisno od vsakega zunanjega vmešavanja in notrajnega nasilja uredil način svojega narodnega in državnega življenja".

Dr. MIHA KREK, predsednik NO za Slovenijo
ob 10 letnici 3. maja 1945

USPELO PREDAVANJE DR. KREKA V ČIKAGU

Dne 11. aprila je dr. Miha Krek govoril v Čikagu, Illinois, na prosvetnem večeru Srbskega ljudskega vseučilišča. Na sporedu je bilo samo njegovo predavanje, pa je vendar privabilo toliko udeležencev, da je bila prostorna dvorana popolnoma zasedena. Prišli so zatopniki skoro vseh srbskih emigrantskih organizacij v Čikagu in okolici s poglavarjem srbske pravoslavne cerkve vladiko Dionizijem na čele. Tudi nekaj Hrvatov in Slovencev je bilo med njimi. Večer je začel predsednik Branislav M. Stanišič, ki se je dr. Kreku toplo zahvalil, da se je odzval povabilu odbora, in ugotovil, da polna dvorana priča s kolikim zanimanjem so ga pričakovali stari znanci in mnogi drugi, ki poznajo njegovo politično in drugo javno delovanje.

Burno pozdravljen je nato nastopil dr. Krek. Predavanje je trajalo nad poldrugo uro, pa so ga vsi napeto pozorno poslušali in mestoma prekinjali z živahnim odobravanjem.

Po predavanju je Dr. Krek sprejemal zastopnike in delegacije posameznih organizacij in ostal v prijateljskem razgovoru še pozno v noč. Po soglasnem mnenju je bil to eden najlepših večerov, ki je zlasti pripomogel, da se omilijo nasprotja med skupinami in utre pot k sodelovanju, ki je v mnogih panogah našega emigrantskega življenja tako nujno.

Zanimivost večera je le še stopnjevalo, da je po predavanju bivši predsednik vlade in glavni tajnik Srbske Narodne Obrane dr. Purič, skušal zabrisati globok vtis, ki ga je naredilo predavanje, pa je na poziv iz dvorane moral prenehati s svojimi pripombami.

30 LETNI JUBILEJ "HRVATSKEGA GLASA"

Veliki hrvatski tednik v Kanadi "Hrvatski glas" je 15. marca t. l. slavil 30 letnico svojega neprestanega izhajanja. Za ta jubilej je ustanovitelj in urednik lista g. Peter Stankovič v uvodniku popisal okolnosti, v katerih je list nastal in vse težave, ki so ga v zadnjih 30 letih spremljale ter grozile njegovemu obstoju.

Prva številka tega prvega hrvatskega lista v Kanadi je izšla 15. marca 1929 v Winnipegu. To je bila sreča, ker če bi čakali z ustanovitvijo lista na poznejši čas, list ne bi mogel začeti izhajati, ker se je v jeseni leta 1929 začela ena največjih gospodarskih kriz, kar sta jih preživljali Kanada in Severna Amerika. Tedaj je bilo v Kanadi še malo hrvatskih naseljencev. Urednik je moral hoditi od kolonije do kolonije, nabirati naročnike ter zbirati tudi naročnino. Vsa začetna leta je neprestano spremljala nevarnost, da bo list moral prenehati z izhajanjem. Urednik lista je moral biti vse: urednik, upravnik, razen tega pa

(Nadaljevanje na 3. strani)

"RESNIČEN OBRAZ SLOVENSKEGA VPRAŠANJA NA KOROŠKEM"

Pod gornjim naslovom je dober poznavalec slovenskih in jugoslovanskih problemov **M. Lovrenc** napisal v švicarskem listu "Basler Nachrichten" članek v obrambo narodnih pravic koroških Slovencev.

Za uvod Lovrenčevemu članku je uredništvo lista napisalo tele vrstice:

V štev. "Basler Nachrichten" z dne 5. marca je naš celovški dopisnik znova opozoril na nastali spor med Avstrijo in Jugoslavijo zaradi koroškega šolskega vprašanja, v štev. z dne 24. marca pa je naš dunajski sodelavec podal sliko novega manjšinskega šolskega zakona, ki je zamenjal dosedanje šolske predpise (pouk v obeh pezikih). Sedaj smo pa dobili tudi poročilo o slovenskem nasprotnem stališču, ki ga ne bi hoteli zamolčati svojim bralcem.

Glasi se pa takole:

"Gotovo mi boste pritrdili, če smatram, da je za Zahod odločilna naloga preprečitev narodnih sporov in ustvaritev enotne fronte proti komunizmu. Zato me je bridko zadelo, da je dal list "Basler Nachrichten" v svojih večernih izdajah z dne 5. in 24. marca t. l. svojemu dunajskemu in celovškemu dopisniku priložnost, da sta zagovarjala avstrijski šovinizem s polresnicami in ga označevala celo za liberalnega.

Ker pa list "Basler Nachrichten" ne more imeti nobenega interesa, da bi podpiral ponemčevanje koroških Slovencev in ker obstoja švicarski princip, da je treba narodnim manjšinam dajati ne samo enakopravnost, ampak jim dovoljevati celo "predpravice", smatram, da je do objave navedenih člankov prišlo samo zaradi nepoznavanja razmer na južnem Koroškem. Zato vas naprošam, da me poslušate, da vam nekatera dejstva naštejem:

Najnovejši avstrijski zakon za zaščito narodne manjšine je po svojem besedilu morda dejansko nekaj čudovitega in liberalnega. Da lahko starši odločajo, če bodo njihovi otroci obiskovali nemško ali slovensko šolo, zveni zelo demokratično in bi bilo res demokratično, če bi koroški Nemci ne bili to, kar so, namreč zagrizeni sovražniki Slovencev.

Dogaja se, da koroški Slovenci "večinoma žive v skromnih razmerah". Delno zaradi tega, ker so večinoma kmetje; kajti vsakogar, ki pride v mesto, takoj ponemčijo. Dejstvo, da so ti Slovenci revni, daje Nemcem, ki imajo gospodarstvo popolnoma v svojih rokah, priložnost, da izvajajo na Slovence tak pritisk, da se mu ti ne morejo ustavljati. Nemški sodeželani slovenskih Koroščev ne preganjajo zato, ker isti ne bi morda obvladovali nemškega jezika (večina koroških Slovencev govori nemško prav tako dobro, kakor nemški Korošci), temveč zaradi tega, da se sploh upajo priznati za Slovence in svoje otroke pošiljati v slovensko šolo.

Ta pritisk je bil vsekakor tako uspešen, da je število koroških Slovencev v sto letih padlo od 100.000 na 30.000, kakor pa Vaš celovški dopisnik navaja, celo na 10.000. Pri tem so se pa oblasti posluževale tudi vseh mogočih prevar. Med tem, ko običajno, ljudi štejejo po materinskem jeziku, jih v Avstriji štejejo po občevalnem jeziku. Koliko Retoromanov bi v Švici še ostalo, če bi morali navesti svoj občevalni jezik?

Nemški Korošci razen tega skušajo preostale Slovence še razbiti. Razliko delajo med "domovini zvestimi vindišarji" in "nacionalnimi Slovenci". Oboji imajo slovenščino za materinski jezik, toda zaradi ponemčevalnih razlogov je bolj pripravno, da jih razbijajo po "politični opredelitvi". To razlikovanje se je pojavilo šele po prvi svetovni vojni. Pred tem so se avstrijski nemški nacionalci zadovoljevali s tem, da so vse Slovence na Koroškem, Štajerskem in Kranjskem označevali za "vindišarske pse".

S kakšnimi ljudmi imajo opravka koroški Slovenci, smo ostali Slovenci imeli priložnost najbolje ugotoviti med zadnjo vojno. Todaj so se nacisti vrgli na delo, da napravijo Gorenjsko, kjer je živel komaj kak Nemec, po Hitlerjevem ukazu "zopet nemško". Začeli so nas izganjati v Srbijo ter likvidirati našo posest. Moja lastna družina je morala bežati, podjetje mojega očeta so pa nacisti zaplenili in razprodali. Ko je nekdo hotel za nas posredovati, so mu odgovorili: "Vendar ne bomo dovolili, da bi imel kak Slovenec tovarno". Gospodje, ki so vodili akcijo državnega komisarja za utrditev nemštva, so bili skoro brez izjeme nemški Korošci in sede danes skupaj v Beljaku in Celovcu.

Vaš dunajski dopisnik piše, da razmer na južnem Koroškem ni mogoče primerjati z razmerami na južnem Tirolskem. To je v toliko res, da so nemški Avstrijci na južnem Koroškem skoro vse to že dosegli, kar Italijani na južnem Tirolskem šele poskušajo, namreč na Koroškem so manjšino že dalekosežno raznarodili. Pri plebiscitu leta 1920 Slovenci južno od Drave niso imeli samo večine, ampak se je celo večina izrekla za Jugoslavijo in to področje bi bilo tudi priključeno Jugoslaviji, če ne bi bili tedanji jugoslovanski odnosno slovenski voditelji v svojem samoveličju zahtevali, da se mora vključiti v plebiscitno področje tudi okraj severno od Drave. Danes je raznarodovalni proces šel že tako daleč ,da lahko vaš dunajski dopisnik v samogotovosti piše: "Slovenci južne Koroške žive raztreseni v raznih občinah". Avstrijsko raznarodovanje je bilo toliko bolj ostro, ker so koroški Slovenci postali tuje telo že v lastni deželi.

Smatram, da ni prav, da vaš dunajski dopisnik narodno zavednim Slovencem, ki skušajo rešiti svojo narodnost, očita, da so se takorekoč povezali s Titovimi komunisti. Predvsem je pravzaprav sramota za zahodne demokracije, da se za ogroženo narodno manjšino na Južnem Koroškem, ki je v veliki večini daleč od tega, da bi bila komunistična, ali da bi si želela Jugoslavije, nihče ne zavzame razen jugoslovanske komunistične vlade in avstrijske komunistične stranke. Razen tega pa tudi Avstrijci nimajo nobene pravice, da bi koroškim Slovencem očitali protidemokratičnost, če zaradi avstrijskega preganjanju iščejo zaščite pri Titu: Avstrijci so namreč s svojim paktiranjem s Titom šli že tako daleč, da so znova veliko jugoslovanskih emigrantov zaradi protititovskega udejstvovanja aretirali in zaprli.

Bilo bi modro, če bi se Evropa trudila, da bi v njej bilo večja strpljivost. Kaj bi stalo nemške Avstrijce, če bi pustili svojim sodeželanom njihov jezik in ga celo pospeševali? S tem ne bi prišli pri svojih sosedih na slab glas, da so samo predstraža nemškega imperializma in domišljavi zastopniki teorije o gosposki rasi. Na ta način bi tudi jugoslovanskim komunistom preprečili, da ne bi mogli več svojih podložnikov slepiti, da bodo zopet prihrumeli nadnje Nemci in Italijani v slučaju, če bi se komunistični režim zrušil."

ARGENTINA

Za državnim tajnikom za vojsko gen. Pacheco-m je imel sestanek z višjimi letalskimi častniki ter poveljniki letalskih baz v republiki tudi drž. tajnik za letalstvo brigadir R. Abrahin. Govoril jim je v istem smislu kakor gen. Pacheco, t j. o nalogah, ki jih ima letalstvo v službi domovine, v katere je obseženo tudi vzdrževanje javnega reda in miru v državi, če bi bil isti ogrožen. Naglašal je tudi, da dnevna politična vprašanja ne spadajo v vrste oboroženih sil in jih vanje tudi nihče ne sme zanašati. Letalske častnike je končno opozarjal na razdiralno delovanje komunistov. Pozival jih je, naj povsod z vso odločnostjo nastopajo proti tej totalitaristični, protidemokratski in protinarodni ideologiji.

V Argentini je v vseh državnih uradih stopil dne 1. maja v veljavo nov delovni čas od 9.30 do 13. in od 13.30 do 17.30 ure. Čas od 13. do 13.30 je določen za kosilo, ki ga pa uradniki morajo použiti v svojih pisarnah. V tem času uradi s privatnimi strankami ne uradujejo. Uradniške organizacije z novim urnikom niso zadovoljne, ker je z njim prizadetih veliko takih uradnikov, ki so poleg državne imeli še privatno službo. Vlada je pa z novim urnikom ravno zasledovala ta cilj, da bi se z njim znebila uradnikov z dvojnimi službami, da bi se previsoko število državnega uradništva čimbolj zmanjšalo.

V Argentini še vedno zaseda Odbor 21, t. j. predstavnikov 21 ameriških držav. Po plenarnih zasedanjih prejšnjega tedna delajo sedaj štiri podkomisije ter razpravljalo o različnih vprašanjih, ki se nanašajo na financiranje gospodarskega razvoja posameznih ameriških držav, na njihovo zunanjo trgovino, na skupne trge teh držav ter o vseh drugih predlogih, ki so jih na plenarnih sestankih stavili zastopniki posameznih držav. Zadnji govornik na plenarnem zasedanju je bil v soboto kubanski predsednik Fidel Castro. Tudi on je zatrjeval, da bo Kuba z vsemi sredstvi podpirala Organizacijo ameriških držav. Zavzemal se je za večji gospodarski razvoj teh držav ter naglašal, "da ne more biti svobode breh kruha in kruha brez svobode". Po njegovi izjavi bi južnoameriške države za gospodarski dvig in razvoj potrebovale v desetih letih 30 milijard dolarjev.

Po odredbi papeža Janeza XXIII obstoja sedaj v Buenos Airesu ordinariat za vzhodne obrede za vse argentinsko področje. Za ordinarija za vzhodne obrede je imenovan sed. buenosaireški nadškof Msgr. Fermin Lafitte, za njegovega pomočnika pa aulonski naslovni škof Msgr. Manuel Tato. Msgr. dr. Fermin Lafitte je poleg tega v Argentini še vojaški škof.

Kubanski bradati predsednik Fidel Castro se je tudi v Buenos Airesu na tiskovni konferenci na vse načine izvijal, ko so mu časnikarji postavljali vprašanja o neprestanem streljanju političnih nasprotnikov ter o komunistični infiltraciji v njegovo vlado. Za streljanje političnih nasprotnikov je dejal, da število ni merodajno, pač pa krivda. Povedal je, da je pravzaprav njegova revolucija na Kubi prva revolucija v Ameriki, ki "pravično kaznuje" krivce, kajti doslej so morilci ostati "nekaznovani vse od Kolumbovega odkritja Amerike pred štirimi stoletji". Glede komunistične infiltracije v njegovo vlado pa je zatrjeval, da je njegovo gibanje "ideologija svoje vrste" ter da revolucija izvaja "svojo ideologijo". Fidel Castro je bil tudi na obisku pri predsedniku republike dr. Frondiziju, z Buenos Airesa je v nedeljo odletel v Montevideo v Uruguay.

V Argentini bančni uradniki stavkajo že tretji teden. Njihova zahteva je: zvišanje plače uradnikom za 1.500, upokojencem pa za 1000 pesov. Sedaj zahtevajo še vrnitev gremija staremu odboru ter sprejem v službo vseh odpuščenih uradnikov. Državni denarni zavodi so znova pozvali bančno uradnistvo naj se vrne na delo in naj se zaveda odgovornosti, ki jo ima napram državi. Listi poročajo, da obstojajo znaki, da bo še ta teden nastopila sprememba v stavkovnem gibanju bančnega uradništva. Na delo so se ta teden vrnili tudi mestni uslužbenci v Rosariu, ki so bili v stavki vse od 12. marca dalje. V Santa Fe pa stavkajo peki že od 22. aprila. Ker niso hoteli obnoviti dela v svojih pekarnah, so oblasti hotele zapreti 28 pekovskih mojstrov. Dobili so jih samo 11, ostali so se razbežali. Za prebivalstvo med stavko pekov peče kruh vojaška pekarna, prodaja ga pa občina.

NAROČAJTE IN ŠIRITE SVOBODNO SLOVENIJO

Novice iz Slovenije

Ena glavnih težav gradbene delavnosti v Ljubljani je premajhna kapaciteta gradbeništva in industrije gradbenega materiala. Zaradi tega lani v Ljubljani tudi niso izpolnili plana stanovanjske izgradnje ter niso dokončali 148 stanovanjskih enot, kakor so predvidevali. To so ugotovili na seji sveta za urbanizem OLO Ljubljana, ko so tudi poročali, da je bilo lani na področju Ljubljane dogotovljenih 318 hiš s 1409 stanovanji. Za letos je predvidena zgraditev 3711 stanovanj. Za zgraditev stanovanj je bilo lani vloženih 2,5 milijarde dinarjev, v rekonstrukcijo industrije gradbenega materiala in gradbene operative pa samo 114 milijonov din. Jasno je, da odnos med tema dvema številkama ni realen, zlasti ob upoštevanju dejstva, da industrija gradbenega materiala ne more kriti vedno večjih zahtev gradbene industrije.

V Ljubljani so izdali zakon o zaščiti narodnih parkov. Po tem zakonu bodo narodne parke upravljali okrajni ljudski odbori.

V črnomeljski občini deluje pet folklornih skupin. Njihova dejavnost pa lani ni bila kaj živahna, ker so težave z originalnimi narodnimi nošami, katerih je vedno manj. Poročevalec v ljubljanskem listu se zavzema, da je "zadnji čas, da bi nekaj ukrenili za ohranitev folklornega narodnega blaga. V ta namen bi bilo treba najprej poskrbeti za pristne narodne noše, drugič pa prirejati vsako leto festival belokranjskih narodnih plesov".

V počastitev 90 letnice jeseniške železarne je Slovenska filharmonija iz Ljubljane priredila sinfonični koncert na Jesenicah. Pod vodstvom dirigenta Sama Hubada je njen orkester izvajal Kozinovo Belo krajino, Dvoržakovo V. sinfonijo "Iz novega sveta" in kot dodatek še Gotovčevo Sinfonično kolo.

V mariborski študijski knjižnici so za 70 letnico Josipa Priola odprli razstavo njegovih zbranih sadjarskih strokovnih člankov in knjig.

Zvezni izvršni svet je določil visoke nagrade za razne filme. V ta namen je posebna komisija pregledala 114 poučnih filmov. Nagrade je dobilo 10 podjetij za izdelavo najboljših poučnih filmov v letu 1958. V Sloveniji sta bili nagrajeni podjetji Triglav film in Viba. Podjetje Triglav film je prejelo nagrado 625.000 dinarjev za turistični film "V dolini Soče", Viba film pa nagrado 900.000 din za kulturno prosvetni film "Trije spomeniki" in 625.000 din. za film iz družbeno političnega življenja "On in njegovi".

Mariborska založba Obzorja je podelila letos Prežihove nagrade Cirilu Zlobcu za njegovo pesniško zbirko "Ljubezen", Dominiku Smoletu za roman "Črni dnevi in beli dan" ter Smiljanu Rozmanu za njegov roman-prvenec "Nekdo".

V LR Srbiji bo v začetku julija začel veljati zakon, ki določa, da bodo zdravstveno službo opravljale skoro izključno javne zdravstvene ustanove. Tako bo tudi v Srbiji do skrajnosti omejena privatna praksa zdravnikov, kakor je to v Sloveniji že dalj časa. Zakon določa, da bo honorarno delo zdravnikov v javnih zdravstvenih ustanovah omogočeno vsem zdravnikom. Prejemki zdravnikov za enourno honorarno delo naj bi znašali 300-450 din, honorarji vseučiliških profesorjev do 800 din., zdravniških pomočnikov, zobarjev in babic pa do 250 na uro.

Umrli so. V Ljubljani: Marija Gabrovšek, Ivan Rajar, uradnik Narodne univerzitetne knjižnice, Hilda Drinovc, uslužbenka Geodetskega zavoda, Janez Obreza, upok., Danilo Černič, referent za visokofrekvenčne naprave pri poštni upravi, Janja Skitek, roj. Škrbec, Josipina Medvešček, roj. Muznik, Ana Kolosovski, roj. Dokl, Marija Vogrič, roj. Šetina, upok, Tob. tovarne, Angela Pipa, Valentin Dobravec, drž. uslužb. v p., Marija Keržan, vdova po žel. vlakovodji, Mirjana Kregar, roj. Gregorič, uslužb. veledrogerije, Ivan Kac, kroj. mojster in Anton Bertok v Kopru, Mici Lakner v Kokrici pri Kranju, Mira Smole, poštna upok. v Šentjanžu na Dol., Martin Jelovšek, mestni vrtnar v p. v Celju, Florijan Grčar, posestnik v Žužemberku, Franc Repnik, upokojenec v Kamniku, Elza Schauta v Novem mestu, Albert Medvešek v Celju, Ivan Klinc, gostilničar v Strmcu pri Celju, Marija Kalan v Dravljah, Niko Lenček, odvetnik in notar v Winklernu pri Lienzu, Marija Smolej na Jesenicah, Vera Šenoa, roj. Vencajz, žena univ. prof. v Zagrebu, Ivan Petelin, pos. v Borovnici, Franc Sansoni, upok. na Viču, Anton Strnad, pos. v Sevnici in Franc Švigelj v Zavrhu.

NAROČNIKOM SVOBODNE SLOVENIJE

Uprava Svobodne Slovenije je koncem lanskega leta objavila, da znaša naročnina Svobodne Slovenije za leto 1959 200 pesov. Uprava je upala, da bo ta znesek zadostoval, če se bo porast cen vsaj delno zaustavil in inflacija omejila. Zgodilo pa se ni niti eno niti drugo. Že 15. januarja letošnje leto je tiskarna povišala tiskarske stroške za 20%. V aprilu mesecu pa je tiskarna povišala tiskarske stroške za novih 20%. Prvo povišanje januarja meseca je bilo zaradi splošnega porasta cen, podražitve električnega toka itd. Druga podražitev meseca aprila, ki ima učinek od 1. aprila dalje, pa je zaradi izredne draginjske doklade, ki jo morajo plačati tiskarnarji svojim nameščencem in sicer 900 pesov na osebo brez ozira na dohodke in položaj nameščenca.

V teh okolnostih je uprava Svobodne Slovenije ugotovila, da naročnina 200 pesov ne more zadostovati za kritje stroškov. Zato je naročnino povišala na 240 pesov.

Vse tiste naročnike, ki so v letošnjem letu v Argentini že plačali naročnino, prosimo, da doplačajo čimprej še 40 pesov. Vse tiste pa, ki naročnine še niso plačali, prosimo, da jo poravnajo čimprej in to v znesku 240 pesov.

Ob tej priložnosti ponovno prosimo vse naročnike naj ne odlašajo s plačilom naročnine do konca leta. Naj jo poravnajo čimprej, ker mora uprava tiskarno in ostale efektivne stroške plačevati tedensko. Če nima gotovine, t. j. da ni zadosti naročnine sproti vplačane, mora uprava za neplačane račune plačevati obresti. **Svobodna Slovenija**

SLOVENCI V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Slovenski pevski zbor Gallus

ima novega predsednika. Na izrednem občnem zboru dne 24. aprila je bil izvoljen na ta položaj g. Janez Bitenc. Do volitve novega predsednika je prišlo, ker je na decembrskem občnem zboru izvoljeni predsednik g. Vinko Urbančič odstopil. Do izrednega občnega zbora je vodil pevski zbor podpredsednik g. Joža Vombergar. Na izrednem občnem zboru so bili nadalje izvoljeni v odbor gg. Joža Vombergar, Miha Gaser, Janez Mežnar, ga Kristina Breznikar in gdč. Lenča Zupan. Nadzorni odbor in razsodišče sta ostale nespremjena.

V nedeljo, 10. maja, vseslovensko romanje v Lujan.

Zveza slovenskih srednješolcev

se tudi udejstvuje med ostalimi slovenskimi organizacijami v Buenos Airesu. Študentje imajo večkrat predavanja in članske sestanke. V nedeljo dne 26 aprila so pa imeli v Slovenski hiši v Bs. Airesu že četrti redni občni zbor. Vodil ga je predsednik zveze Milan Bevk. Ker je bilo navzočih precej novih članov, je predsednik znova pojasnil naloge in namene srednješolskega dijaškega društva. Prebrali so tudi pravila, ki so bila sprejeta.

Poročilo o delu Zveze slovenskih srednješolcev v pretekli poslovni dobi je podal tajnik zveze France Jarc. Poročilo je pričalo, da je bilo delovanje zveze še kar živahno. Po poročilih je bila debata, nato pa volitve novega odbora. Izvoljeni so bili: za predsednika Milan Bevk, za podpredsednika Janez Dobovšek, za tajnika France Jarc, za blagajnika Jože Vombergar za odbornika pa Robert Petriček.

Po volitvah je bil razgovor o bodočem delu. Predsednik Zveze je člane povabil na sestanek literarnega krožka, ki so pod vodstvom g. Marka Kremžarja vsako drugo soboto v Slovenski hiši na Ramon Falconu 4158. Nato je bil občni zbor, ki je potekal v pravem študentovskem duhu in razpoloženju zaključen.

OSEBNE NOVICE

V nedeljo 3. maja je dopotovala v Bs. Aires z ladjo Conte Biancamano na obisk k svoji hčerki gospe Žgajnarjevi v San Justo ga Pepca Žnidaršič. Želimo ji, da bi se v Argentini dobro počutila.

SFZ obvešča vse člane, da bo 26. maja takoj po maši v Slovenski hiši na Ramon Falconu članski sestanek, združen z izrednim občnim zborom z edino točko dnevnega reda: Zvišanje članarine. Odbor vabi vse člane, da se sestanka in izrednega občnega zbora udeleže v čim večjem številu. **Odbor SFZ**

CARAPACHAY

Slovenski šolski tečaj je ob sobotah ob pol dveh popoldne v prostorih poleg kapele. Vabljeni vsi otroci tudi iz okolice, zlasti tisti, ki doslej slovenskega tečaja še niso obiskovali.

MAR DEL PLATA

V družini g. Bojana Križa in njegove žene ge Brede, roj. Černič, se je 24. aprila t. l. rodil sin prvorojenec. V stolnici sv. Petra ga je krstil dne 1. maja kaplan g. Boris Koman na ime Marko-Anton. Za botra sta bila g. Milan Križ in gdč. Helena Černič. Srečni družini naše čestitke.

OBČNI ZBOR DRUŽABNE PRAVDE

Na praznik sv. Jožefa delavca dne 1. maja je imela naša agilna Družabna pravda redni občni zbor v prostorih Slovenske hiše na Ramon Falconu.

Ob devetih je v kapeli Slovenske hiše daroval č. g. Jurak Jože sv. mašo za žive in mrtve člane Družabne pravde in še zlasti za zdravje častnega predsednika D. p. prof. dr. Ivana Ahčina. Po evangeliju je imel lep govor o pomenu dela. Povedal je, da je krščanstvo delo posvetilo. Kristus je namreč po delu svojega rednika in z lastnim opravljanjem tesarskega dela to delo posvetil in vrnil delu njegovo čast. Danes pa se zopet razširjajo zmote glede dela. Mnogi bi radi živeli brez dela na račun drugih, mnogi pa delo naravnost malikujejo in ga smatrajo za cilj življenja. Najhujše pa je to, da danes delavske mase ne poznajo Kristusa. Krivi so tega v veliki meri slabi kristjani, ki dela pošteno in pravično ne plačujejo. Na drugi strani pa je tega kriv materializem t. j. gon za tvarnimi užitki, in pa zlasti v tej deželi velika verska nevednost. Potrebno je torej dati delu tisto vrednost in čast, kot ga v resnici ima v božjih očeh.

Po sv. masi je v dvorani Slovenske hiše začel občni zbor ob lepi udeležbi članstva predsednik g. Lojze Erjavec. V toplih besedah se je spomnil v zadnji poslovni dobi umrlega člana duh. svetnika Karla Škulja, ki je bil vse življenje tudi veliki socialni delavec. Nato je pozdravil vse navzoče. Po prečitanju zapisnika zadnjega občnega zbora, so podali poročila vsi odborniki: predsednik Lojze Erjavec, tajnik Maks Jan, ki je poročal tudi za upravo, blagajnik Edi Škulj, urednik Rudolf Smersu in organizacijski referent Gabrijel Kranjc. V debati k tem poročilom je bilo naglašeno, da je potrebno pridobiti za socialno delo zlasti mladino in da je treba delavcem po tovarnah pomagati v konkretnih dnevnih vprašanjih (nasveti glede volitev delegatov, vprašanja zavarovanja itd). Po razrešnici staremu odboru, ki jo je predlagal g. Masič, so bile volitve štirih odbornikov, katerim je letos potekla poslovna doba. Na predlog g. Jana so bili izvoljeni: za predsednika g. Luka Milharčič, za podpredsednika g. Edi Škulj, za blagajnika g. Lojze Erjavec in za upravnika g. Janez Šest. V nadzorni odbor sta prišla gg. Pavle Masič in g. Jože Jonke, predsednik razsodišča pa je g. Rudolf Dacar.

Na predlog g. Jana so bila poslana pozdravna pisma: škofu dr. G. Rožmanu, naškofu dr. Laffitu, predsedniku Narodnega odbora za Slovenijo dr. Mihi Kreku in vsem slovenskim protikomunističnim organizacijam.

Pri slučajnostih je bilo sklenjeno, da Družabna pravda pristopi v Slovensko izseljensko zvezo. Nato je novi predsednik g. Luka Milharčič zaključil lepo uspeli občni zbor. Večina odbornikov je nato še nekoliko posedela v prostorih Slovenske hiše, popoldne pa je odšla v bolnišnico Fernandez na obisk k bolnemu častnemu predsedniku Družabne pravde dr. Ivanu Ahčinu.

Vsak teden ena

V TIHI NOČI...

V tihi noči, v svitu lune
prišel sem pod okno tvoje,
mili glas ti moje strune
pesem sladko naj zapoje,
naj zaziblje ti sladko
v sen telo!

Duša moja, duša mila,
ti mi daješ tolažila,
srce up pri tebi pije,
naj mu zlato sonce sije,
kadar ljut vihar z neba
zadivja.

Spavaj, spavaj ljubezniva,
s krilom angel naj pokriva
varnim te, te zlega brani!
Ko pa zarja dan oznani,
naj zbudi te v novo moč —
lahko noč!

30 LETNI JUBILEJ "HRVATSKEGA GLASA"

(Nadaljevanje s 2. strani)

ljudem pisati prošnje, prevajati dokumente itd.

V nadalnjih izvajanjih urednik lista navaja, kako je list pomagal pri organiziranju hrvatske skupnosti v Kanadi ter po drugih deželah, zlasti pri ustanavljanju hrvatskih društev ter domov v Hamiltonu, Schumacherju, Sudburyju, Norandi, Windsoru, Kirkland Lake-u, Port Arthurju, Iron Springsu, Alti in končno v Torontu ter Sydneyu v Novi Scotiji.

List vsa leta zastopa politično ideologijo Hrvatske kmečke stranke ter v njem sodelujejo vsi vidnejši funkcionarji te politične skupine, zlasti predsednik dr. Maček, glavni tajnik dr. Krnjević, zunanjepolitični poročevalec dr. Ilija Jukić, časnikar Bogdan Radica in drugi. "Svobodna Slovenija", sama izseljenski list, dobro razume težave, s katerimi se je moral boriti dolga leta za obstoj Hrvatski glas, ker enake težave spremljajo tudi njeno izhajanje. Zato tem bolj iskreno čestita "Hrvatskemu glasu" k 30 letnemu jubileju, mu želi, da bi nemoteno lahko izhajal še naprej ter nesebično služil tudi v bodoče koristim tako svobodne hrvatske emigracije v svetu kakor tudi pod komunističnim jarnom trpečega naroda v domovini.

31. maj 1959 —
zaključek III. športnih dni
Naš dom San Justo

ŠE NEKAJ SODB O ZBORNIKU-KOLEDARJU SVOBODNE SLOVENIJE ZA LETO 1959

Dobili smo še nekaj listov in revij, ki so objavile toplo pisane prikaze vsebine razprav, člankov in poročil o delu svobodnih Slovencev v svetu pri Zborniku-Koledarju Sv. Slovenije. Vse ocene lanskega zbornika soglašajo v tem, da je v tej knjigi zbrano ogromno gradivo, ki ga bodo pravilno znali ceniti šele bo doči rodovi, ko bodo iz nje lahko črpali točne in zanesljive podatke o vsem tem "kaj se je dogajalo z našim narodom v tem nesrečnem dvajsetem stoletju".

Celovški **"Naš tednik-Kronika"** je o Zborniku-Koledarju Svobodne Slovenije objavil zelo podrobno poročilo. Začenja ga s tole ugotovitvijo: "Že enajstič je šel med Slovence Zbornik svobodne Slovenije, ki ga izdaja uredniški odbor v Buenos Airesu. V uvodu pravijo uredniki, da je "izid dobre slovenske knjige bil že v domovini pomemben dogodek v kulturnem življenju našega naroda". To je tam tudi danes in žal taki dogodki niso tako pogosti, kot bi bilo želeti. Nepримerno pomembnejši pa je izid dobre slovenske knjige v zamejstvu, kajti priprava takih knjig je združena s sorazmerno mnogo večjimi osebnimi žrtvami sestavljalcev, pa tudi gospodarski pogoji so zanje mnogo težji. Obzorje Zbornika 1959 obsega ves svet, od Slovenije preko Koroške, Argentine, Kanade, Združenih držav, Avstralije, skratka vse celine te naše Zemlje, kjer žive slovenski ljudje, ki so v tujih krajih ohranili ljubezen in zvestobo svojemu slovenskemu rodu".

Po tem lepem uvodu ocenjevalec bralcem lista podrobno prikazuje vsebino posameznih člankov in zaprav. Vse pohvalno registrira in vrednoti, odklanja pa polemični ton v Wolbangovem članku. Za bibliografijo knjižnih založb slovenske manjšine v Italiji pravi, "da je dokumentarnega pomena", za objavljene literarne prispevke pa, da dokazujejo, "da živi izven meja domovine rod svobodnih in umetniško kvalitetnih oblikovalcev slovenske besede".

Svoje lepo poročilo zaključuje z ugotovitvijo, da "že ta kratki prikaz priča, da je — presojajoč Zbornik v celoti — izid 11. letnika res pomemben dogodek v slovenski književnosti. Akademski slikar Franc Gorše ga je simbolično pomenljivo opremil. Na naslovni platnici je mlada Slovenija s pogledom uprtim v bodočnost, na drugi pa slovenska skrinja, z znamenjem križa in srca".

Londonski **"Klic Triglava"** objavlja poročilo o 10. in 11. Zborniku-Koledarju. Tudi ta list podrobno navaja vsebino obeh letnikov. Med drugim ugotavlja dejstvo, "da je leposlovju odkazano kar 170 strani, kar je brez dvoma dobro znamenje, da se slovenska beseda razvija tudi na tujem, daleč od rodne grude."

"Klic Triglava" za Zbornike Koledarje Svobodne Slovenije ugotavlja, "da vloga teh Zbornikov ni le velika za emigracijo, ampak tudi za pozne rodove, da bodo laže in pravilneje sodili, kaj se je dogajalo z našim narodom v tem nesrečnem dvajsetem stoletju".

Slovenska verska revija v Severni Ameriki **"Ave Marija"**, ki jo izdajajo slovenski frančiškani v Lemontu pri Čikagu, je poročilo o Zborniku-Koledarju Svobodne Slovenije objavila v letošnji februarski številki. V njem med drugim navaja: "To je enajsti Zbornik. Izid dobre slovenske knjige je bil že v domovini pomemben dogodek v kulturnem življenju našega naroda. Slovenska knjiga v izseljenstvu pa je še neprimerno pomembnejša. To so besede, ki jih najdemo v uvodu Zbornika. V njih je povedana zlata resnica. Zbornik ni samo knjiga, ki bi jo vzel tu in tam v roke, jo naglo prelistal, morda nekatere članke tudi prebral, ampak knjiga, ki spada v družinsko knjižnico. Še bolj seveda v društveno in javno, ker so v njej članki s podatki in informacijami trajne vrednosti. Isto velja o nekaterih leposlovnih prispevkih, ki so v Zborniku."

Družinska revija **"Novi svet"**, ki izhaja v Čikagu pa v svoji letošnji januarski številki v poročilu o Zborniku-Koledarju Sv. Slovenije za leto 1959 med drugim naglaša: "Obširna knjiga je pravo zrcalo Slovenije v zamejstvu ter ima poleg leposlovnega in poučnega dela tudi mnogo prispevkov o delovanju in nehanju Slovencev na vseh kontinentih. Če izvzamemo nekatere strankarsko politične pripombe g. Wolbanga, so vsi prispevki tehtni in vredni, da bi jih vsak rojak v tujini ne samo prečital, ampak tudi Zbornik kupil ter ga imel pri roki skozi vse leto."

SLOVENCI PO SVETU

AVSTRIJA

V Grazu je dne 25. marca t. l. praznoval 70 letnico rojstva dr. Marius Rebek, profesor organske kemije na graškem vseučilišču. Rodil se je l. 1889 v Trstu. Po končani gimnaziji je na dunajskem vseučilišču študiral kemijo. Iz nje je dosegel tudi doktorat, in postal asistent na vseučilišču. Po prvi svet. vojni je sledil klicu domovine ter prišel predavat na novo ustanovljeno ljubljansko vseučilišče. Kot profesor organske kemije si je pri gradnji slovenskega vseučilišča pridobil velike zasluge. Zaradi pomanjkanja prostorov in sredstev je moral pričeti z laboratorijskimi deli v kleti gimnazije. Pa je vse težave in ovire premagal ter domovini usposabljal nove kemike. Pri študentih je bil priljubljen ter je bil skoro vedno častni predsednik družabnih prireditev, ki so jih prirejali ljubljanski kemiki.

V inozemstvu je bil po svojih strokovnih delih znan že pred vojno, zato so ga v Avstriji, čeprav imajo sami precej svojih kemikov, poklicali na graško univerzo, kjer študentom predava svojo stroko. Pa ne samo na univerzi, ampak tudi na Tehnični visoki šoli. Slovenski begunski študentije, ki so študirali na graški univerzi, so imeli v profesorju dr. Rebeku velikega prijatelja, kateremu dolgujejo marsikatero pomoč. Zato se ga pa tudi s hvaležnostjo spominjajo ob njegovem življenskem jubileju ter mu žele še veliko srečnih let.

USA

Spominsko romanje na Chardon Rd bo letos v soboto 30. maja. Mašo bo imel škof dr. Gregorij Rožman. Letošnje romanje prireja Zveza slovenskih protikomunističnih borcev.

V Čikagu je bil marca meseca operiran v kolenu dr. Ludvik Leskovar, urednik revije "Novi svet" in vodja tamošnjega Slovenskega radijskega kluba. Operacija je dobro izpadla ter je g. dr. Leskovar lahko že v začetku aprila zapustil bolnišnico.

Liga slov. kat. Amerikancev v Čikagu je uprizorila igro "Srce in denar". Rojaki so bili z uprizoritvijo zelo zadovoljni.

Kako se reče

Volilci ali volivci? Prav: **volivci.** Na splošno imajo samostalniki pripono — **alec (- alka)** in **-ilec (-ilka)**, če označujejo delujoče osebe (n. pr. morilec, morilka, snažilec, snažilka, bralec bralka). Na **-avec (avka)** in **-ivec (-ivka)** pa se končujejo samostalniki, ki so izvedeni iz še živih pridevnikov na — v, kot n. pr. lažniv — lažnivec, lažnivka, bahav — bahavec, bahavka itd., in **ako stoji v zlogu pred pripono -l ali lj.** Ta izjema velja za naš primer. Vol-ivec. Sestavljavec, sestavljavka. Najbolj se motimo v množini, ker navadno ni razlike v izgovoru. Še nekaj zgledov: ponavljavci (ponavljavke), delivci, molivci itd. Pri pridevnikih pa ostane vedno l: volilen (n. pr. volilni sistem), ponavljalen, delilen.

Klopca, ne klopica. Pravimo kravica, cerkvica, toda stvarca, lučca, živalca. Manjšalno pripono **-ca** imamo pri samostalnikih ženskega spola, ki se končujejo na soglasnik (klop), **-ica** pa, ako se končujejo na **-a** ali **-ev.** Izjema: pesmica. Vrvca in vrvica. Obe obliki sta dovoljeni.

Že nekaj bralcev se je spotaknilo ob naslov "Kako se reče". Pravijo, da ni lep, nekateri celo trdijo, da je (slovnično) napačen. Reči bi morali: "pravimo" namesto, se reče").

Naslova nisem izbral jaz, a se mi ne zdi slab. Kadar česa ne vemo povedati, ali ne rabimo skoraj vedno "kako se reče" (po slovensko, po špansko itd.? **Moram pa odločno poudariti, da je s slovničnega vidika popolnoma pravilen.** Kdor ne verjame, naj vzame v roke najnovejšo Slovensko slovnico (izšla l. 1956, sestavili jezikoslovci Bajec, Kolarič in Rupel)! Na straneh 220-228 je obdelano poglavje o načinih (tvornik, srednjik in trpnik) in na strani 226 je med drugimi tudi tale primer: Reče se lahko, naredi se težko. Za nameček naj pogleda še v SP (Slovenski pravopis), ki ga je izdala SAZU l. 1950 (stran 717)!

Vidim, da bi bilo potrebno obdelati trpnik (pasiv) v slovenščini, ker je šolsko znanje že precej megleno. Danes ni več prostora, morda kdaj drugič. Vendar bom navedel nekaj zgledov za omenjeni način s "se", kot sem jih našel v Slovenski slovnici: Knjiga se tiska. Letos se je veliko zidalo. Pri nas se mnogo bere. V mlinu se dvakrat pove. Vzame se že, le vrača se težko. Govoril je, kar se da glasno. Slabo se vidi. Nič se ne sliši. Lepo se dela. Tod se gre na Triglav. Pride se v eni uri. No, se že živi. Umrje se tudi brez denarja. Prijetno se hodi (leži, sedi, spi počiva).

Naj vsak bralec skuša priti do pravila! Ob prvi priliki se bomo lotili tega važnega slovničnega poglavja tudi na tem mestu.

Pred nakupom se posvetujte pri
Lojzetu Novaku
Izključno zastopstvo
BUMAR S. R. L.
Avda de MAYO 302. T. E. 658-7063
Velika izbira hladilnikov, pralnih strojev, šivalnih strojev, plinskih štedilnikov, TV aparatov ter drugih potrebščin za dom, vse najboljših znamk. Cene ugodne, tudi možnost dolgoročnega odplačevanja. Kličite po telefonu, zglasite se osebno v trgovini. Pridem tudi na dom.

III. SLOVENSKI ŠPORTNI DNEVI

Slovenski športniki iz Velikega Buenos Aires so se 26. aprila t. l. pomerili v namiznem tenisu. Odigrali so tekme v lepi dvorani kolegija Don Bosco v Ramos Mejia. Nastopila so štiri moštva: Mladinski dom z dvema moštvoma, ter SFZ Moron in Naš Dom iz San Justo. Škoda je, da niso igrali tudi fantje iz Lanusa, ki so lani pokazali, da se morejo uspešno upirati "asom" Menda niso prenehali s to panogo športa, ki ne zahteva velikih prostorov in za treniranje se že najde čas.

Dopoldne je Naš dom premagal Mladinski dom B s 5:0, Mladinski dom A pa SFZ Moron s 4:1, popoldne se je tekmovanje nadaljevalo z naslednjimi tekmami: Naš Dom je premagal SFZ Moron s 5:0, Mladinski dom A pa Mladinski dom B prav tako s 5:0, SFZ Moron je s 3:2 porazil Mladinski dom B. Za prvo mesto pa sta se pomerila Naš dom in Mladinski dom. Zmagal je Naš dom s 3:2. Odigrali pa so samo tri tekme, ker sta Krištof in Tekavec (Naš dom) predala igri, ko je moštvo vodilo 3:0, in si zagotovilo prvo mesto. Tako je Tršinar po trdi borbi premagal Filipiča z 2:1, Rus Fajfarja z 2:0, v dvojicah pa sta Tršinar — Rus premagala Fajfarja in Pibra z 2:0.

Dosti živahnejše je bilo preteklo nadeljo, ko je bilo prvenstvo v odbojki na igrišču Našega doma v San Justo. Sodelovalo je 7 moštev, **SFZ Moron in** Naš dom sta postavila dve moštvi, dalje SFZ Lanus, ekipa iz škofovega zavoda v Adrogue in Mladinski dom.

Za Moron A so nastopali: Knap, Magister, Malovrh, Mežnar, Grabnar, Mehle, Benedičič; **Moron B:** Havelka, Prijatelj, Tušek, Selan, Štancar, Tomazin, Boltežar, Ribnikar. **Adrogue:** Urbanija, Vivod, Žakelj, Poglajen, Boltežar, Skvarča, Sušnik, Žakelj II. **Naš dom A:** Rus, Krištof, Kosančič, Miklič, Tekavec, ModicI., Modic J. **Naš dom B.** Modic L., Indihar M., Indihar L., Poštajnar, Bergant, Vidmar.; **SFZ Lanus:** Mehle, Črnak L., Črnak J., Goljevšček, Kralj, Haler, Gerkman, Šmalc; **Mladinski dom:** Fajfar, Avguštin, Triler, Skvarča, Mehle, Filipič, Draksler, Zupanc.

Tekme, ki so jim prisostvovali številni gledalci, so bile prav zanimive. Pokazalo se je, da Moron A še nima uspešnega tekmeca. Toda igralci iz Adrogueja so so uspešno uveljavili. Da niso dosegli drugega mesta je prav gotovo kriva utrujenost, kajti vse tekme odigrati v enem dnevu zahteva velikega odpora, ki mu mladi igralci niso bili kos. Priznati pa je treba, da bi zaslužili drugo mesto, kajti igrali so zelo lepo, so vigrani in tudi zabijači se bodo sčasoma uveljavili. Manjka jim samo tekem z močnimi nasprotniki. Pa še nekaj jih krasi: discipliniranost. Prav gotovo je bila najzanimivejša igra med Adroguejevci in Našim domom, ki so jo prvi odločili z 2:1 v svojo korist.

Posamezni rezultati so bili: SFZ Moron A: Naš dom A 2:0 (15:5, 15:9); Adrogue: Mladinski Dom 2:0 (15:11, 15:9); SFZ Moron B: SFZ Lanus 2:0 (15:11, 15:4); Naš dom A : Mladinski dom 2:0 (16:10, 15:10); SFZ Moron : Naš dom B 2:0 (15:10, 15:6); SFZ Moron A : Adrogue 2:0 (15:6, 15:2); Naš dom A : SFZ Lanus 2:0 (15:12, 15:6); Adrogue : Naš dom B 2:0 (15:13, 15:8); Adrogue : San Justo A 2:1 (17:15, 10:15, 15.10); SFZ Moron A : SFZ Moron B 2:0 (15:4, 15:9); SFZ Moron B: Adrogue 2:0 (15:4, 15:6).

Prva štiri mesta so zasedli: 1) SFZ Moron A, 2) SFZ Moron B, 3) Adrogue, 4) Naš Dom.

Nedeljske tekme je vzorno vodil g. Miloš Prelog.

Zbornik-Koledar
Svobodne Slovenije za leto 1959 še vedno lahko kupite.
Stane samo $ 112.— pri naročilu po pošti dodajte še $ 8.— za poštnino, ovojnino in priporočnino.
Pohitite z nakupom, dokler ga imamo še v zalogi.
Naj ne bo slovenske družine, ki bi bila brez te lepe in tako pomembne knjige svobodnih Slovencev v svetu!
Pismena naročila naslavljate na **Eslovenia Libre, Ramon Falcon 4158, Buenos Aires.**

IZ TEDNA V TEDEN

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tito je letos poslal čestitke sovjetskemu tovarišu Hruščevu za njegov 65. rojstni dan. Kakor poroča "Tanjug", je Hruščev vrnil Titu za čestitke "prisrčen pozdrav" in poslanico, v kateri se zahvaljuje Titovim čestitkam in izraža željo, da bi postajali odnosi med obema državama vedno bolj prisrčni. V političnih in uradnih krogih v Beogradu pripisujejo poseben pomen tej izmenjavi čestitk.

V varnostnem svetu Organizacije združenih narodov je postal ta mesec predsednik stalni argentinski delegat dr. Mario Amadeo.

V Severno Ameriko je prišel na obisk na povabilo gen. Eisenhowerja 84. letni Winston Churchill. Zadnjič je bil v Ameriki leta 1954. Zdravniki so mu potovanje odsvetovali, pa jih ni poslušal.

Britanski maršal Montgomery se je po večdnevnem obisku v Moskvi vrnil v London. V Moskvi je imel dvakrat večurna razgovora s Hruščevom. Dajal je tudi zunanjepolitične izjave, kakor da so sovjeti jagnjeta, ki sploh ne mislijo na kako napadalno vojno. Te njegove izjave so povzročile po vsej Angliji ostre proteste ter je moral maršalove izjave pred vso javnostjo zavreči predsednik vlade Macmillan. Istočasno so v Ameriki po televiziji prenešali tudi Montgomeryjevo izjavo. V njej je znova napadal predsednika Eisenhowerja in se je tako še bolj zasovražil tudi v Ameriki.

Predsednik francoske vlade Michel Debre je z zunanjim ministrom Couve de Murville-om prišel na obisk k nemškemu kanclerju dr. Adenaurjerju.

Perzijski šah Pahlevi se mudi v Angliji na obisku pri angleški kraljevski družini. Po Angliji bo obiskal še dansko in holandsko vladarsko družino.

V ameriški pomorski bazi v mestu Spezia v Italiji so odprli znanstveni laboratorij za protipodmorniško vojno. V laboratoriju bodo delovali strokovnjaki za tako vojno iz Francije, Anglije, Nemčije, USA, Danske, Norveške, Holandske in Italije.

V Italijo je prispel bivši predsednik argent. revolucionarne vlade gen. Aramburu. V Rimu so mu pripravili lep sprejem. Danes je bil gen. Aramburu na obisku pri predsedniku Gronchiju jutri ga bo pa sprejel v privatni avdienci papež Janež XXIII. V Italiji bo ostal kakih 20 dni, nato bo pa obiskal Nemčijo, Francijo ter ostale zahodnoevropske države.

JAVNI NOTAR
Francisco Raul Cascante
Escribano Público
Uruguay 387
T. E. 40 - 1605 Buenos Aires

✝

Naš dobri oče, tast

gospod IVAN KERTELJ

je umrl v Ajdovščini 24. aprila 1959 po dolgi in težki bolezni v 61. letu starosti.

Priporočamo ga v molitev!

Sin **Ivo** z ženo **Anico,** roj. **Pasini**
v imenu vsega sorodstva.

SLOVENSKI TISK V ARGENTINI

Duhovno življenje. Maj 1959. Vsebina: Pomoč kristjanov (P. **Henrik Damis** OFM); No desprecies las lágrimas de Tu Madre (**Joe Juck**); "Sodobna mladina terja kljub vsemu našo simpatijo" (K vprašanju o mladini našega časa in nje oblikovanju — prof. Al. **Geržinič**); Marija v družini (**Zdravko Dobernik**); Moji Gospe (**M. Ireneja** O.S.Urs); Duhovna agonija — Agony (**Boris Pasternak** — prevedel **J. C.**); Svet je treba znova graditi (Priredil **Gregor Mali**); Marjetica (**Zora Piščanec**); Krščanska vest — predmet vzgoje (Po "Civilta Cattolica); Meja (**Gregor Hribar**); Mladinski kotiček: Dopolnjujoče in nasprotujoče si lastnosti (**Drat**); Trije rožni venci; Po svetu: Težave v Franciji — Katoličani v Atenah brez cerkve — Člani vatikanskega državnega tajništva pri papežu — Možje Kat. akcije pri papežu — Homilija sv. očeta Janeza XXIII; Pamet se je podvrgla milosti (**Gregor Mali**); Domovina, mili kraj (**Janez Hladnik**); Iz domovine — Slovenija — Slovenska Koroška — Primorske vesti; Brez družine, pa nikdar sam (**Pravieux - J. Jurak**); Med izseljenci in mladinska priloga Božje stezice.

Družabna pravda (Maj 1959. Vsebina: Naš prvi maj (**Maks Jan**); Komunizem v Jugoslaviji (**Dr. Ivan Ahčin**); Slovenska izseljenska zveza (**dr. Miha Krek**); Gospodarski položaj v LR Sloveniji (**J. A-ež**); Pravica do dela vključuje tudi pravico do vzgoje (**Avgust Horvat**); Cerkev uči; Vzemi in beri; Iz domovine; Po svetu. Iz ocen o dr. Ahčinovi Socialni ekonomiji; Lepo priznanje.

Vestnik, glasilo slov. protikom. borcev. Štev. 3. Vsebina: Opomin (**S. P.**); Temnice (**S. Janežič**); Bajka titoizma (**F.**); Ob tihih večerih (**S. P.**); Na grobovih junakov (**Gregor Mali**); Laž ima kratke noge (**Odbor ZSPB**); V službi domovine; Po našem svetu.

ESLOVENIA LIBRE
Editor responsable: Milos Stare
Redactor: José Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
Argentina

CORREO ARGENTINO Central B
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 5824

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 613.742

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1959 za Argentino $ 240.—.

OBVESTILA

Društvo Slovencev sporoča, da bo letošnja spominska proslava 14. junija. Vse organizacije so naprošene, da ta dan nimajo svojih prireditev.

SKAD začenja letošnji ciklus predavanj v soboto 16. maja ob pol osmih zvečer v Slovenski hiši na Ramon Falcon. Predaval bo g. dr. Pavel Krajnik o izredno aktualni temi: "Pravoslavni pred sklicem vesoljnega cerkvenega zbora." Odbor SKAD-a vabi akademike in vse, ki letos obiskujejo zadnji razred srednjih šol. Po sestanku se bomo tudi zmenili o bodočem seminarju o filozofskih podlagah marksizma.

Društvo slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini bo imelo v nedeljo dne 17. maja t. l. v Društvenem domu v Lanusu informativni sestanek. Lepo vabljeni vsi Slovenci v Lanusu, zlasti moški in mladina, posebno pa še člani-borci. Začetek takoj po zadnji sv. maši.

Društvo slov. protikom. borcev

KUPIM
dobro ohranjen izvod Zbornika-Koledarja Svobodne Slovenije za leto 1954. Ponudbe na upravo Svobodne Slovenije: **Ramon Falcon 4158, Buenos Aires.**

Čas je zlato!
Zato ga ne izgubljajte!
Čimprej si nabavite dobro
MOTORNO KOLO
pri Lojzetu Novaku
Izključno zastopstvo BUMAR, SRL
Avda de Mayo 302, T. E. 658-7083
Ramos Mejía
TUDI MOŽNOST DOLGOROČNEGA PLAČEVANJA!

EIBAR
P. NOVAK
direktni zastopnik
CERRITO 2245 - Lmas del Mirador
Ramos Mejía
Priporoča rojakom najfinejše šivalne stroje, najmodernejše hladilnike, najcenejše ventilatorje, mešalnike, pralne in druge čistilne stroje.

JOŽA VOMBERGAR (16)

Zakleta Vernica

"Nič hudega, če so šli otroci zakleto Vernico reševat. Jaz sem jim tisto storjo povedala, a si je nisem sama izmislila... Že moji oča so mi jo pripovedovali — in so jo verjeli. Zato ne gre, da bi se norčevali iz nje kot se je Miha! Ne trdim, da je v vsem resnična... ker ni to kaka zgodba iz svetega pisma pa tudi ne, da nič res v njej ni... Najbrže je treba njen konec drugače razumeti... ne tako dobesedno kot so ga otroci... in da pomeni tisto zakletstvo gospejino kazen v vicah? Kdo ve?... Jaz sem jo tako otrokom povedala, kot sem jo od svojih prednikov slišala — otroci pa so jo po svoje razumeli. Saj nazadnje nihče prav ne ve, kako je s to rečjo... Zato pa sem jim tudi odsvetovala, naj ne hodijo k Zatrepu, ker bi se jim utegnilo kaj hudega zgoditi, kakor, na priliko, Glavačevemu Martinu, o katerem se pripoveduje, da je od strahu glas in sluh izgubil... Imeli pa so otroci dober namen in dobro delo so hoteli opraviti, čeprav bi ga mogli na drug način bolje... Kar pa je Miha storil, pa je grdo in mu ne dela časti!... In tudi to, da je tovarišem zdaj veselje s sneženim možem pokvaril, pa Tinetu oklešček v glavo vrgel, je vse obsodbe in kazni vredno! Zdaj jo je dobil... Pojdi lepo domov, Miha, pa se za naprej poboljšaj in nikoli več kaj slabega ne napravi!..."

Miha je osramočen vstal in potuljeno odšel, ne da bi se po kom kaj ozrl. Ko pa je prišel do Ferjanovega poda, je urno zavil okoli njegovega ogla in se spustil v tek proti domu.

Ljudje so se, z glavami zmajevaje in pripominjajoč to in ono o norčavem Mihu, razšli. Tudi drugi otroci so se razbežali na vse strani. Ostala je ob Alenki le še naša tovariška trojica. V zadregi in poklapani smo stali poleg nje, neodločeni, ali naj še ostanemo ali naj odidemo za drugimi.

"Kako je s tvojo buško na čelu, Tine?" nas je zdramila Alenka iz grenke zamišljenosti.

Tine, ki je že skoraj pozabil na svojo bolečino, si je potipal boleče mesto in dejal, da ni prehudo; le če pritisne na oteklino, da ga zaboli.

"Pojdi z menoj, Tine! Namazala ti bom buško z zdravilnim mazilom. Jutri že ne boš več vedel zanjo", ga je ljubeznivo povabila v bajto.

Zavoljo Alenkine obrambe našega nenavadnega pota k Zatrepu ni ta dogodek zapustil nobenega posebnega odmeva v vasi. Miha je odslej molčal ko grob o tem. Če pa je le kdo načel to zadevo, so drugi malomarno zamahnili z roko, češ: otročarije !V resnici pa ne odrasli ne otroci niso prav razumeli, za kaj je tu šlo in se tudi niso brigali za to. Čas je prinašal zdaj večje zanimivosti v pogovor ljudi — na priliko, pripravljanje Španovih na odhod v Ameriko...

Zakleta Vernica nad Zatrepom po bo morala bržčas še dolgo čakati na svojega junaškega rešitelja — vsekakor bolj junaškega, nego je bila naša reševalna trojica...

★

Tiho in z blaženim nasmehom na bledem obličju je ležala mrtva Alenka v beli krsti, obdani z grmovjem okrasnega zelenja in cvetočih rož, sredi belih gorečih sveč... Venec močno vonjavih lilij so ji spletala dekleta, otroci pa kito drobnih marjetic in ga ji položili kot venček okrog čela. V skeleči bolečini so nam drhtela mlada srca in se kar nismo mogli ločiti od svoje drage pripovednice in življenjske učiteljice, čeprav so nas skrbne mame že opozarjale na pozno uro in nam velevale domov. V hvaležnem čustvu kar nismo mogli odtrgati pogleda od ljubega obličja; prelepi spomini so nas vezali nanj. Nismo se mogli sprijazniti s trpko mislijo, da je za vselej ugasnil ljubeznivi žar njenih oči, za vedno utihnil njen zvonki glas, ki ne bo nikoli več zazvenel v svoji topli mili-ni in se prelival v mehkootožnih napevih starodavnih ljudskih pesmi, ali v čudovitih pripovedih davnih zgodb in Marijinih legend!... Zaklad dragocenega izročila, ki ga je prejela od svojih dedov in babic, bo z njo vred pokopan v grob. Spomin nanjo bo živel le še nekaj časa med vaščani in polagoma bledel, dokler popolnoma ne ugasne kakor bodo ugasnili utripajoči se plamenčki sveč ob njeni zadnji postelji... Spomenika na njen grob ne bo nihče postavil; morda leseni križ, ki bo govoril o njeni skromnosti, dokler tudi tega ne vržejo v kot in ga ne sežgo na grmadi za velikonočni ogenj... In če bo zgorel z večjim in svetlejšim plamenom nego drugi, ne bo nihče pomislil, da je v drobnem telesu, ki je strohnelo pod njim, živela duša, ki je izžarevala toliko svetlobe in tople miline!

Toda mi je ne bomo pozabili! V naših srcih si je postavila bolj trajen spomenik!...

Še vedno je otožna pesem bedenjcev polnila zatohlo, pa tobakovem dimu, gorečih svečah in ostrem rožmarinovem vonju prenasičeno izbo. Na prigovarjanje mater in zavoljo pozne ure smo se naposled dvignili otroci in se s solzami v očeh poslovili od drage Alenke pa jo še zadnjič pokropili z blagoslovljeno vodo. Pokrižali smo se z vzdihom k ljubemu Bogu, naj podeli njeni zlati duši večno plačilo in zasluženi mirni pokoj...

Tiho in globoko zamišljeni smo šli Tine, Francelj in jaz po vasi, ki je — razen bedenjcev pri Alenki — počivala v globokem snu. Sveti mir je plaval nad njo in vso okolico, le lahen vetrič od juga se je lovil v prijetno vonjavo krošnje orehov in jablan. Prvi krajec na rahlo zameglenem nebu je obkrožala kratkem deževalo.

Pred Španovo hišo smo se ustavili in si molče stisnili roke. Vsem nam je bilo tesno pri srcu, kakor bi čutili, da z Alenko odhaja od nas tudi najlepši čas naše zorne mladosti in naše skupnosti. Prihodnji teden že odide Tine v daljno Ameriko...

Komaj smo opazili, kako je plaho hušknila mimo nas temna Mihova senca. —

Kdove, če se Tine v hrupu novega sveta še kdaj spomni na tista blažena leta našega pastirovanja, Alenkinih pripovedi in našega "junaškega" reševanja v kačo zaklete Vernice?...

Konec